

Spis Treści:

1. Analiza wydatkowania środków finansowych przez MOPS w 2016 roku na realizację zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	2
1.1. Źródła finansowania	2
1.2. Środki finansowe z budżetu gminy	3
1.3. Środki finansowe z budżetu wojewody	3
1.4. Wydatki związane z realizacją zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w 2016 roku	3
2. Charakterystyka systemu wspierania rodziny	3
2.1. Tworzenie i rozwój systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w Gminie Miejskiej Ciechanów	4
2.2. Współfinansowanie pobytu dziecka umieszczonego w systemie pieczy zastępczej	8
3. Opracowanie i realizacja 3-letniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny	10
4. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich w wersji elektronicznej wojewodzie	11
5. Podsumowanie	11

Wstęp

Realizując obowiązek ustawowy wynikający z art. 179 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Prezydent Miasta składa, w terminie do 31 marca każdego roku, roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa poszczególne zadania ciążące na samorządach w obszarze profilaktyki, wsparcia rodziny, instytucji pieczy zastępczej, jak również usamodzielnienia wychowanków oraz adopcji.

Profilaktyka, wsparcie rodziny, zgodnie z ustawą, realizowana jest przede wszystkim przez gminne instytucje i organizacje działające na rzecz dziecka i rodziny. Pomoc kierowana jest głównie do rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych przemocą, ubogich i zagrożonych ubóstwem. Zadanie to realizowane jest poprzez zapewnienie rodzinom wsparcia przez asystentów rodziny, placówki wsparcia dziennego (np. świetlice, kluby środowiskowe, ogniska wychowawcze), rodziny wspierające.

Do zadań samorządu powiatowego należy zapewnienie instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez pobyt dzieci w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz proces usamodzielniania wychowanków.

Zadania samorządu województwa to prowadzenie regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych (dla dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji) oraz interwencyjnych ośrodków preadapcyjnych (dla małych dzieci, do 1 roku życia oczekujących na adopcję).

W Gminie Miejskiej Ciechanów realizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, powierzono Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Ciechanowie.

1. Analiza wydatkowania środków finansowych przez MOPS w 2016 roku na realizację zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

1.1. Źródła finansowania

Wydatki Gminy Miejskiej Ciechanów w 2016 roku na realizację zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wynosiły **275.219,54 złotych**.

Na wydatkowaną kwotę składały się:

1. Środki finansowe z budżetu gminy – 215.683,58 zł.
2. Środki finansowe z budżetu wojewody – 59.535,96 zł.

Realizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest zadaniem własnym gminy. Obowiązek zabezpieczenia środków finansowych na prawidłową realizację zadania spoczywa na gminach. W 2016 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej otrzymał dotację wojewody na dofinansowanie kosztów zatrudnienia asystenta rodziny. W związku z powyższym realizacja zadania sfinansowana została w 82,08% ze środków finansowych budżetu gminy oraz w 17,92% z dotacji wojewody.

1.2. Środki finansowe z budżetu gminy – 215.683,58 zł.

Zadania z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej finansowane z budżetu gminy:

- opłaty za pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych – 68.346,90 zł. (31,65%),
- opłaty za pobyt dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej – 134.342,91 zł. (62,29%)
- zatrudnienie asystenta rodziny 12.993,77 zł. (6,02%)

1.3. Środki finansowe z budżetu wojewody – 59.535,96 zł

Z budżetu wojewody dofinansowano zatrudnienie asystentów rodziny. Kwotę 59.535,96 zł. Gmina Miejska Ciechanów otrzymała w ramach udziału w Programie „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2016”.

1.4. Wydatki związane z realizacją zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w 2016 roku.

<i>Dział</i>	<i>Rozdział</i>	<i>Nazwa</i>	<i>Plan</i>	<i>Wykonanie</i>	<i>%</i>
	Pomoc społeczna				
852	85201	Placówki opiekuńczo-wychowawcze	68.347,00,00	68.346,90	100%
	85204	Rodziny zastępcze	134.343,00	134.342,91	100%
	85206	Wspieranie rodziny – zatrudnienie asystenta rodziny	72.530,30	72.529,73	100%

2. Charakterystyka systemu wspierania rodziny

Do podstawowych zadań nałożonych na samorząd gminy z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej należy:

- tworzenie i rozwój systemu wsparcia dla rodziny poprzez:
 - pracę asystenta rodziny,
 - pomoc w opiece i wychowaniu dziecka w placówkach wsparcia dziennego,
 - tworzenie warunków do działania dla rodzin wspierających,
- współfinansowanie pobytu dziecka umieszczonego w systemie pieczy zastępczej:
 - rodzinnej pieczy zastępczej,
 - instytucjonalnej pieczy zastępczej
- opracowania i realizacji 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich w wersji elektronicznej i papierowej wojewodzie.

2.1. Tworzenie i rozwój systemu wsparcia dla rodziny przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w Gminie Miejskiej Ciechanów

Praca pracownika socjalnego

Do istotnych problemów wymagających zaangażowania ze strony pracowników należy bezradność rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Nieracjonalne gospodarowanie posiadanymi zasobami finansowymi, brak opieki nad dziećmi, choroba alkoholowa oraz niskie umiejętności opiekuńczo-wychowawcze w skrajnych przypadkach prowadzą do umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

W 2016 roku pracownicy socjalni problem trudności opiekuńczo-wychowawczych zdiagnozowali u 144 rodzin korzystających z systemu wsparcia pomocy społecznej. W ramach pracy socjalnej podejmowano różne działania w celu poprawienia funkcjonowania rodziny. Pracownicy socjalni w celu wzmocnienia funkcji opiekuńczo - wychowawczych rodzin ściśle współpracowali z psychologiem, pedagogami, asystentami rodzinnymi oraz policją. W efekcie współpracy 59 rodzin skorzystało ze wsparcia psychologa, 94 rodziny skorzystały w pomocy pedagoga, 47 rodzin współpracowało z asystentem rodziny, w przypadku 50 rodzin pracownicy socjalni podejmowali współpracę z policją.

Wyszczególnienie	Ilość rodzin	Ilość osób w rodzinie
Liczba rodzin z dziećmi przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze w tym:	144	535
a) rodzin niepełne	75	259
b) rodziny wielodzietne	46	250
Liczba rodzin w stosunku do których Ośrodek wystąpił z wnioskiem o wgląd w sytuację dziecka	6	23
Liczba rodziców skierowanych do udziału w warsztatach, spotkaniach mających na celu podniesienie wiedzy dot. pełnienia funkcji rodzica	9	9

Pracownicy socjalni współpracujący z rodzicami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, w celu usystematyzowania działań zmierzających do podniesienia umiejętności wychowawczych, czy skuteczniejszego rozwiązywania problemów występujących w rodzinie zawarli 11 kontraktów socjalnych. W przypadku dwóch matek samotnie wychowujących dzieci, przebywających w domu samotnej matki, opracowano i wdrożono indywidualny program wychodzenia z bezdomności. W wyniku współpracy prac. socjalnego, pracowników Wspólnoty Chleb Życia Dom dla Matek z Dziećmi "Nazaret" w Brwinowie oraz samych rodzin, doprowadzono do usamodzielnia i wyjścia z bezdomności. Jedna z matek wychowujących samotnie syna nabyła prawo do mieszkania z zasobów gminy. Druga z matek zmieniła miejsce zamieszkania, opuściła Dom dla Matek z Dziećmi i nie przebywa na terenie naszego miasta.

W przypadku 6 rodzin niewydolnych wychowawczo występowano do Sądu Rodzinnego w Ciechanowie o wgląd w sytuację 10 dzieci z powodów zaniedbań lub braku efektów dotyczących współpracy z asystentem lub pracownikiem socjalnym. Pisma miały na celu podjęcie działań przez Sąd prawem przewidzianych, np. ograniczenie władzy rodzicielskiej, objęcie nadzorem kuratora sądowego, zobowiązać rodzinę do współpracy z asystentem rodziny.

W ramach współpracy z Fundacją Inicjatyw Psycho-Edukacyjnych „Po-Mocni” z siedzibą główną w Wyszogrodzie oraz Ośrodkiem Diagnoz i Szkoleń Psychologicznych „ODIS Świata Ciekawi” z siedzibą główną w Warszawie, w miesiącu kwietniu odbyły się jednodniowe warsztaty w ramach edukacji rodziców pn. „Jak radzić sobie z trudnym zachowaniem dzieci i młodzieży”. Do udziału w warsztatach zostało wytypowanych 20 rodziców, borykający się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Rodzice mieli możliwość uzyskania wskazówek dotyczących prawidłowych postaw i odpowiedniego zachowania w sytuacji występowania problemów wychowawczych, przyczyn występowania trudności w prawidłowym zachowaniu dzieci a także informacji gdzie można szukać pomocy.

W ramach współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną zorganizowane zostały zajęcia warsztatowe podnoszące kompetencje wychowawcze rodziców. Do udziału w warsztatach skierowano 15 rodziców borykających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. W ramach działania odbyło się 5 cyklicznych spotkań, dzięki którym rodzice mieli możliwość zwiększenia umiejętności skutecznej komunikacji z dziećmi, stawiania granic w relacjach, stosowania odpowiednich kar i nagród. Zajęcia prowadzone były z psychologiem specjalizującym się w edukacji wychowawczej, poświęcone wypracowaniu nowych sposobów wychowawczych dopasowanych do potrzeb dziecka. Zajęcia dawały możliwość rozpoznawania sytuacji trudnych wychowawczo, zrozumienia z czego one wypływają i jak można ich uniknąć, jakich zachowań unikać aby nie wzmacniać niewłaściwych zachowań dziecka.

W sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je w pieczy zastępczej. W 2016 roku w przypadku 2 rodzin podejmowane były działania interwencyjne z powodu rażących zaniedbań i zakończyły się umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.

Pracownicy socjalni prowadzą pracę socjalną z rodzinami niewydolnymi wychowawczą, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej. W ramach prowadzonej pracy socjalnej w 2016 roku pracownicy socjalni w tych rodzinach podejmowali następujące działania:

1. Przygotowywali 124 opinie dotyczące sytuacji socjalno-bytowej rodzica biologicznego w celu ustalenia przez PCPR planu pomocy dziecku oraz oceny zasadności dalszego pobytu dzieci w pieczy zastępczej.
2. Sporządzili 38 opinii na potrzeby Sądu Rejonowego w Ciechanowie Wydziału Rodzinnego i Nieletnich.
3. Uczestniczyli w 72 posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka, w trakcie których dokonywano oceny całokształtu sytuacji osobistej dzieci umieszczonych w pieczy, w tym:

- a) Spotkania w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej Socjalizacyjnej w Gołotczyźnie w 2016 roku odbyły się dwukrotnie w miesiącu kwietniu i wrześniu - dotyczyły sytuacji 11 dzieci z 10 rodzin.
- b) Spotkania grup dotyczących analizy sytuacji 44 dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych odbywały się cyklicznie raz na pół roku i dotyczyły 28 rodzin.
- c) Pracownicy socjalni współpracowali z Placówkami Opiekuńczo-Wychowawczymi w Czernicach Borowych i Gołotczyźnie w zakresie wzmocnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych w stosunku do rodziców biologicznych i ewentualnego powrotu dzieci do domu rodzinnego. W okresie pobytu dzieci w domu rodzinnym w okresie wakacji i ferii zimowych lub świątecznych, pracownicy socjalni monitorowali funkcjonowanie rodziców w zakresie wywiązywania się z funkcji opiekuńczo-wychowawczych i prowadzili edukację w obszarze stopienia zabezpieczenia potrzeb socjalno-bytowych.

Praca asystenta rodziny

Pomoc w formie wsparcia przez asystenta rodziny przeznaczona jest dla rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Pracownik socjalny pracujący z rodziną, widząc konieczność wprowadzenia asystenta w rodzinie sporządzał wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej. W wywiadzie przedstawiał obszary dysfunkcji występujące w rodzinie i wnioskował o przyznanie asystenta. Po zatwierdzeniu wniosku przez dyrektora asystent rozpoczynał pracę z rodziną. Objęcie opieką asystenta rodziny może być również na wniosek Sądu. W roku 2016 w przypadku 2 rodzin były sugestie ze strony Sądu dotyczące opieki asystenta rodziny, jednakże w tych rodzinach zastosowano już tą formę pomocy.

Zadania asystentów rodziny skupiały się wokół podniesienia kompetencji społecznych rodzin. Jako osoba wspierająca, w czasie spotkań asystent motywował członków rodziny do zmian, oferował pomoc w prowadzeniu gospodarstwa domowego poprzez planowanie czasu na realizację zadań (sprzątanie, zakupy, racjonalne gospodarowanie posiadanymi środkami finansowymi, ustalanie pór posiłków, załatwianie spraw urzędowych itp.). Kolejnym obszarem działań asystentów było pogłębianie wiedzy rodziców o dziecku i nauka aktywnego uczestnictwa w różnych sferach jego życia. Asystenci motywowali również członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, pomagali w poszukiwaniu i podejmowaniu zatrudnienia.

Asystentem rodziny może być osoba z wyższym wykształceniem, posiadająca zaświadczenie o niekaralności, nie może być pozbawiona władzy rodzicielskiej i nie może mieć zawieszonej władzy rodzicielskiej. Rolą asystenta jest praca z rodziną niewydolną wychowawczo i doprowadzenie jej do prawidłowego funkcjonowania.

Do zadań asystenta rodziny należy:

- prowadzenie pracy w miejscu zamieszkania rodziny lub wskazanym przez rodzinę,
- ustalenie planu pomocy z rodziną,
- ustalenie wspólnych zasad współpracy z pracownikiem socjalnym,
- składanie raportów na temat sytuacji rodziny,

- wydawanie opinii o rodzinie na potrzeby sądu,
- współpraca z innymi podmiotami w systemie pieczy zastępczej w szczególności z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, rodziną biologiczną dziecka przebywającego w pieczy zastępczej,
- współpraca z pozostałymi pracownikami związanymi ze wsparciem rodziny (np. kuratorem, pedagogiem szkolnym, wychowawcą, dzielnicowym, koordynatorem pieczy zastępczej, itp.) i wytyczanie wspólnego kierunku działania.

W 2016 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciechanowie zatrudnił 4 asystentów rodziny na 3,5 etatu. Wynagrodzenia asystentów dofinansowane zostały z budżetu wojewody, w ramach Programu ogłoszonego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2016”.

Asystenci podejmowali pracę z rodziną, wspierali w trudnościach w taki sposób, by nie doszło do interwencji w postaci umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Nie wszędzie się to udało. Działaniami wspierającymi, motywującymi i pomocowymi asystenci objęli 47 rodzin.

W celu podnoszenia kompetencji zawodowych pracownicy brali udział w szkoleniach zawodowych. W 2016 roku były to szkolenia o tematyce:

- „Praca z rodziną i dla rodziny w teorii i praktyce” organizowane przez Centrum Rozwoju Edukacji i Kompetencji INVESIS w Krakowie - 3 asystentów rodziny,
- „Asystent jako alternatywna forma pomocy rodzinie” „Praca asystenta z rodzinami o szczególnych potrzebach” organizowane przez Centrum Rozwoju Edukacji i Kompetencji INVESIS w Krakowie – 3 asystentów rodziny,
- „Wykorzystanie dialogu motywującego w profilaktyce uzależnień” –organizowane przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w Warszawie – 6 pracowników w tym 3 asystentów rodziny,
- „Praca socjalna z rodziną-współpraca służb w środowisku lokalnym” organizowane przez Centrum Rozwoju Edukacji i Kompetencji INVESIS w Krakowie - 5 pracowników, w tym 2 asystentów rodziny,
- „Co to jest FAS i czy można go leczyć?” organizowane przez Biuro Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ciechanowie – 5 pracowników, w tym 3 asystentów rodziny,
- „Co to jest autyzm” szkolenie organizowane przez ODIS Ośrodek Diagnoz i Szkoleń Psychologicznych z siedzibą główną w Warszawie – 19 pracowników w tym, 1 asystent rodziny,
- „Praca z młodzieżą w świetlicy socjoterapeutycznej/środowiskowej” organizowane przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w Warszawie – 2 pracowników,
- „Rozwój usług dla osób niesamodzielnych oraz systemu wsparcia dziecka i rodziny z uwzględnieniem zadań wynikających z pełnienia przez samorząd województwa funkcji systemów zabezpieczenia społecznego” – 1 pracownik.

Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka w placówkach wsparcia dziennego

Realizując obowiązek ustawowy wynikający z zapisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Gmina Miejska Ciechanów w październiku 2016 roku utworzyła Placówkę Wsparcia Dziennego pod nazwą „Świetlica Środowiskowa”. Placówka weszła w struktury organizacyjne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ciechanowie i stanowi kolejny element systemu wsparcia dziecka i rodziny w mieście. Pobyt w placówkach jest dobrowolny, nieodpłatny. W uzasadnionych przypadkach istnieje możliwość kierowania dzieci do placówek wsparcia dziennego przez Sąd.

Placówkę Wsparcia Dziennego utworzono w ramach projektu współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego „Dzieci- Nasza Wspólna Sprawa”.

Rekrutację dzieci do Placówki przeprowadzili pracownicy socjalni wspólnie z asystentami. Do Placówki zakwalifikowano 28 dzieci z rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

Zgodnie z założeniami Projektu w ciągu dwóch lat dzieci powinny poprawić swoje umiejętności społeczne. Szeroka oferta programowa Placówki daje możliwości zwiększenia kompetencji dzieci w obszarze rozwoju zainteresowań, nauki skutecznego zdobywania wiedzy, właściwej komunikacji społecznej. W tym samym czasie pracownicy socjalni, asystenci, psycholog będą pracować z rodzicami w celu podniesienia ich umiejętności opiekuńczo-wychowawczych.

Tworzenie warunków do działania dla rodzin wspierających

Uzupełnieniem systemu wsparcia w środowisku lokalnym jest możliwość objęcia dziecka i rodziny pomocą rodziny wspierającej. Z bezpośredniego otoczenia dziecka (np. sąsiedzi, rodzina zaprzyjaźniona) wyszukuje się rodzinę wspierającą, która pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka prowadzić gospodarstwo domowe, kształtować właściwą postawę przy wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Rodzinę wspierającą ustanawia Prezydent Miasta po uzyskaniu pozytywnej opinii od Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ciechanowie wydanej na podstawie wywiadu środowiskowego. Zasady zwrotu poniesionych kosztów określa umowa zawarta pomiędzy rodziną wspierającą a Prezydentem Miasta Ciechanów. Rodzinie wspierającej przysługuje zwrot kosztów związanych z udzielaną pomocą w opiece i wychowaniu dziecka (np. zwrot kosztów biletów do kina, teatru, na basen itp.).

W 2016 roku nie podpisano umowy z żadną rodziną wspierającą, bowiem w otoczeniu rodzin niewydolnych wychowawczo nie znalazła się osoba gotowa do pełnienia roli rodziny wspierającej.

2.2. Współfinansowanie pobytu dziecka umieszczonego w systemie pieczy zastępczej

Po wejściu w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, czyli od 1 stycznia 2012 roku wydatki związane z pobytem dzieci w pieczy zastępczej częściowo obciążają gminę na terenie której dziecko zamieszkuje. Decyzję o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej podejmuje sąd, zaś odpłatność za pobyt dzieci w różnych formach pieczy zastępczej ustala powiat. Gmina nie ma wpływu na podejmowane decyzje.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- rodzina zastępcza: spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna,
- rodzinny dom dziecka.

Rodziny zastępcze spokrewnione to takie, w których opiekę i wychowanie nad dzieckiem przejmuje rodzina zobowiązana do alimentacji (np. dziadkowie) oraz rodzeństwo, które nie jest zobowiązane do alimentacji.

Rodzinę zastępczą niezawodową tworzą osoby niespokrewnione z dzieckiem oraz krewni nie będący wstępnymi i zstępными dziecka (czyli np. ciocie, wujkowie).

Rodzinę zawodową, w tym zawodową pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego tworzą osoby niespokrewnione z dzieckiem. Pogotowie rodzinne zajmuje się dziećmi przez krótki okres czasu tj. od chwili umieszczenia dziecka w rodzinie do momentu wydania postanowienia sądu o jego dalszych losach.

W rodzinach zastępczych, w tym samym czasie, nie może przebywać więcej niż troje dzieci lub pełnoletnich wychowanków, chyba że zajdzie konieczność umieszczenia liczniejszego rodzeństwa.

Rodzinny dom dziecka działa na podobnych zasadach jak rodzina zastępcza zawodowa, ale jest przygotowany do sprawowania pieczy nad większą liczbą dzieci, nie więcej jednak niż nad ośmiorgiem. Rodziny zastępcze zawodowe oraz osoby prowadzące rodzinny dom dziecka są zobowiązane do odbycia specjalistycznego szkolenia w rozszerzonej formie i otrzymują za swoją pracę wynagrodzenie.

Do instytucjonalnych form pieczy zastępczej zalicza się placówki opiekuńczo-wychowawcze. Zgodnie z przepisami ustawy, placówki opiekuńczo-wychowawcze zobowiązane są zapewnić dzieciom całodobową opiekę i wychowanie. Celem działania instytucjonalnej pieczy zastępczej jest jak najlepsze zabezpieczenie dobra dziecka, w sytuacji, gdy nie może być ono umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej

W 2016 roku w pieczy zastępczej (według nowych zasad umieszczania dzieci obowiązujących od 1 stycznia 2012 roku) przebywało 37 dzieci z 27 rodzin.

Dzieci przebywające w systemie pieczy zastępczej w 2016 roku według zasad obowiązujących od 1.01.2012 r.

Rodzina zastępcza/placówka	Liczba rodzin/placówek	Liczba dzieci	Liczba rodzin biologicznych
Rodzina zastępcza zawodowa	3	6	3
Rodzina zastępcza niezawodowa	5	5	5
Rodzina zastępcza spokrewniona	11	14	11
Rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	3	7	3
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	3	5	5

Wysokość kosztów ponoszonych przez gminę jest uzależniona od długości okresu, w którym dziecko przebywa w pieczy zastępczej.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gmina zobowiązana jest do współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w wysokości odpowiednio:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Wydatki Gminy Miejskiej Ciechanów na współfinansowanie form pieczy zastępczej w 2016 r.

Forma pieczy zastępczej	Liczba dzieci	Wydatki			RAZEM
		10%	30%	50%	
Rodzina zastępcza spokrewniona	14	3.247,91	5.089,24	26.930,77	35.267,92
Rodzina zastępcza niezawodowa	5	676,75	3.031,03	18.000,00	21.707,78
Rodzina zastępcza zawodowa	6	789,86	15.164,69	36.823,42	52.777,97
Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia opiekuńczego	7	16.927,24	7.662,00	0	24.589,24
Placówka opiekuńczo-wychowawcza	5	2.291,63	19.203,10	46.852,17	68.346,90
RAZEM	37	23.933,39	50.150,06	128.606,36	202.689,81

4. Opracowanie i realizacja 3-letniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny

Wypełniając dyspozycje zapisane w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej opracowano Program wspierania rodziny. Adresatami Programu są rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Program obejmuje działania w następujących obszarach:

1. Bezpieczeństwo socjalne - wsparcie finansowe z funduszu pomocy społecznej, z systemu świadczeń rodzinnych oraz funduszu alimentacyjnego. Przyznawanie i wypłatę stypendiów socjalnych, dodatków mieszkaniowych, ulgi dla rodzin wielodzietnych (karta dużej rodziny)
2. Rozpoznanie problemów rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych - diagnozowanie rodzin podczas wywiadu środowiskowego, ustalenie planu pomocy, monitorowanie rodzin przez pracowników socjalnych oraz przedstawicieli innych zawodów wspierających rodzinę.
3. Wzmacnianie zachowań umożliwiających prawidłowy przebieg procesu wychowania i pomocy dla rodzin niewydolnych wychowawczo - realizację programów edukacyjnych i profilaktycznych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży, wspieranie różnych form aktywności zmierzających do właściwych postaw prospołecznych, rozwój lokalnej infrastruktury w zakresie poradnictwa, tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci.
4. Wzmocnienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin, których dzieci trafiły do pieczy zastępczej - wzmocnienie poczucia odpowiedzialności za własną sytuację życiową, dostarczenie wiedzy na temat prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej, umożliwienie rodzinom korzystania z pomocy asystenta rodziny, uświadomienie konieczności podjęcia terapii lub specjalistycznego leczenia.
5. Budowanie systemu środowiskowego wsparcia w dziennych placówkach opiekuńczo-wychowawczych, dla dzieci z rodzin ubogich i zagrożonych wykluczeniem społecznym - realizacja zajęć rozwijających zainteresowania dzieci i ich zachowania prospołeczne.
6. Kształtowanie właściwych postaw społecznych na rzecz rozwoju osobistego i społeczności lokalnej – poprzez tworzenie i rozwijanie warunków służących aktywnemu uczestnictwu mieszkańców w kulturze i sporcie, inspirowanie i organizowanie imprez otwartych adresowanych do szerokiego grona odbiorców (imprez integrujących rodzinę), Zwiększenie dostępności i stworzenie warunków organizacyjnych i finansowych do optymalnego wykorzystania obiektów kulturowych i sportowych w czasie wolnym od nauki i pracy.
7. Wspieranie potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży - poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych, wczesna diagnoza uczniów z problemami w nauce i wyrównywanie ich szans poprzez rozwój zespołów kompensacyjno-korekcyjnych i wyrównawczych, wzbogacenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej.
8. Doskonalenie lokalnego systemu wsparcia rodziny poprzez podnoszenie kompetencji kadr działających na rzecz dziecka i rodziny - poprzez udział w szkoleniach, kursach oraz warsztatach podnoszących kwalifikacje zawodowe pracowników zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie.

5. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich w wersji elektronicznej wojewodzie.

Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej oraz papierowej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego należy do obowiązkowych zadań gminy. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciechanowie realizował powyższe zadanie w 2016 r., sporządzając terminowo sprawozdania z zakresu wspierania rodziny i przesyłając je Wojewodzie z wykorzystaniem Centralnej Aplikacji Statystycznej.

6. Podsumowanie

Wydatki związane z realizacją zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pomimo zmniejszonej liczby dzieci przebywającej w pieczy zastępczej (spadek o 2 osoby w stosunku do poprzedniego roku, które osiągnęły wiek 24 lat) w kolejnych latach będą ulegały zwiększeniu z uwagi na wzrost odpłatności za dzieci umieszczone w pieczy zastępczej we wcześniejszych latach. Liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej będzie również zależna od sprawnego systemu profilaktycznego, czyli również zatrudnienia asystentów rodziny. Zatrudnienie asystentów rodziny wiąże się jednak z zabezpieczeniem środków finansowych na wynagrodzenia.